

(savivaldybė, mokykla)

klasės mokinio(-ės)

(Vardas ir pavardė)

BALTARUSIŲ GIMTOJI KALBA

Mokyklinio brandos egzamino užduotis

Pagrindinė sesija

II egzamino dalis

Testas

2008 m. gegužės 19 d.

Trukmė 1 val. 30 min.

ТЛУМАЧЭННІ:

- Праверце, ці няма пустых аркушаў ці іншых дэфектаў друку ў вашым тэксце. Калі заўважыце, паведамце настаўніку.
- Пісаць можаце і алоўкам, але канчатковы варыянт павінен быць напісаны ручкай, сінім колерам. Выкарыстоўваць карэктар забаронена.
- Будзе ацэньвацца і культура вашага пісьма: невыразна напісаныя, закрэсленыя адказы не будуць ацэнены (г. зн. за гэты адказ вы атрымаеце 0 балаў).
- На пытанні тэста адказвайце каратка і зразумела. Вашы адказы павінны змясціцца ў адведзеных радках.

EGZAMINO VERTINIMAS TAŠKAIS

I dalis (rašinys, interpretacija)			II dalis (testas)	TAŠKŲ SUMA
Turinio vertinimas	Raiškos vertinimas	Raštingumo vertinimas		

Vertinimo komisijos pirmininkas: _____
(parašas, vardas ir pavardė)

Vertintojai (I) _____
(parašas, vardas ir pavardė)

(II) _____
(parašas, vardas ir pavardė)

Прачытайце тэкст і выканайце заданні 1–19.1

На Сымонку даўно ў хаце
 Ўсе махнулі ўжо рукой.
 Не радзіцца б лепш дзіцяці
 З такой чуткаю душой
 У куточках, дзе спрадвеку
 Беднасць лютая гняце.
 Цяжка жыць у цемнаце,
 У знявазе чорнай, здзеку,
 Дзе адбітак свой з-за хлеба
 Накладае талака,
 Дзе так пільна праца трэба,
 Плечы моцныя, рука,
 Дзе рот лішні на прымеце,
 І так топчацца сям'ёй, –
 Лепш бы там не жыць на свеце
 Дзеткам з чуткаю душой!
 І Сымонка чуў і бачыў,
 Як крыўляліся дзядзькі,
 Ведаў, што ў сям'і ён значыў;
 Нават родныя бацькі
 Папракалі сына хлебам
 Пры абедзе за сталом.
 Ён – завала, ён – нязгрэба,
 Ён радзіўся гультаём!
 Горка стане бедачыне,
 Не прыхіліцца нідзе,
 Тады толькі жаль астыне,
 Як пажаліцца дудзе.
 На прыволлі, сеўшы ў полі,
 Смутна стане хлопчык граць;
 Льюцца, таюць зыкі болю,
 Аж калоцяцца, дрыжаць
 Ды заплачуць, затрасуцца,
 Капнуць дробнымі слязьмі,
 То ўгару яны памкнуцца,
 То зноў нікнуць па зямлі
 І жалобна заміраюць
 Немай жальбаю глушы,
 То зноў ціха зачынаюць
 Гоман сэрца і душы.

Заданні да тэксту (40 балаў)

1. Назавіце твор, з якога ўзяты ўрывак, і яго аўтара.

_____ 1 бал

2. Вызначце жанр гэтага твора.

_____ 0,5 бала

3. Сфармулюйце галоўную думку ўрыўка.

_____ 1,5 бала

4. Выпішыце з тэксту 3 словы, якія паказваюць адносіны родных да Сымонкі.

_____ 1,5 бала

5. Чаму, на ваш погляд, блізкія людзі так ставяцца да хлопчыка?

 _____ 1,5 бала

6. “Цяжка жыць у цемнаце...” У якім сэнсе ўжыта слова **цёмната** ў дадзеным кантэксце?

 _____ 1 бал

7. Як вы думаеце, што адчуваў Сымонка, ведаючы, “што ў сям’і ён значыў”?

 _____ 1,5 бала

8. Чаму на душы хлопчыка рабілася лягчэй толькі тады, калі ён **пажаліцца дудзе**?

 _____ 1,5 бала

9. Якую музыку вы маглі б назваць “**гоманам сэрца і душы**”?

 _____ 1,5 бала

Балы		
I	II	III
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—

Сума балаў за заданні 1–9			
---------------------------	--	--	--

10.1. Выпішыце з тэксту 2 фразеалагізмы.

_____ 1 бал

10.2. Растлумачце сэнс аднаго з выпісаных вамі фразеалагізмаў.

_____ 2 балы

11.1. Выпішыце з тэксту 3 эпітэты.

_____ 1,5 бала

11.2. Растлумачце мастацкі сэнс аднаго з іх.

_____ 2 балы

12.1. Выпішыце з тэксту 1 метафару.

_____ 0,5 бала

12.2. Растлумачце мастацкі сэнс выпісанай вамі метафары.

_____ 2 балы

13. Прачытайце пары слоў і вызначце рыфму. Правільны адказ абвядзіце.

Спрадвеку – здзеку; хлеба – трэба; на прымеце – на свеце.

А) мужчынская

Б) жаночая

В) дактылічная

0,5 бала

14. Якія з пералічаных лінгвістычных асаблівасцей уласцівы тэксту? У табліцы насупраць нумара, які называе лінгвістычную асаблівасць, абзначце выбраны адказ ТАК ці Не знакам +. Пад нумарам 0 даецца ўзор.

- 0. Складанія сказы;
- 1. Шматлікасць дзеясловаў;
- 2. Ускладненне сказа аднароднымі членамі;
- 3. Антытэза;
- 4. Наяўнасць звароткаў;
- 5. Метафары;
- 6. Ужыванне термінаў;
- 7. Памяншальна-ласкальныя формы назоўнікаў.

№	Так	Не
0.	+	
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		

3,5 бала

	Балы		
	I	II	III
10.1	—	—	—
10.2	—	—	—
11.1	—	—	—
11.2	—	—	—
12.1	—	—	—
12.2	—	—	—
13	—	—	—
14	—	—	—

Сума балаў за заданні 10.1–14			
-------------------------------	--	--	--

15.1. Вызначце, да якога стылю адносіцца тэкст.

_____ 0,5 бала

15.2. Прыведзіце 4 аргументы і праілюструйце кожны з іх адным прыкладам.

4 балы

16. Растлумачце знакі прыпынку ў наступных сказах. Пасля нумару знака прыпынку пастаўце выбранае тлумачэнне пад пэўнай літарай. Пад нумарам 0 даецца ўзор.

1. Не радзіцца б лепш дзіцяці З такой чуткаю душой

У куточках, (0) **В** дзе спрадвеку

Беднасць лютая гняце.

2. Цяжка жыць у цемнаце, (1) _____

У знявазе чорнай, (2) _____ здзеку,

(3) _____ Дзе адбітак свой з-за хлеба

Накладае талака, (4) _____

Дзе так пільна праца трэба, (5) _____

Плечы моцныя, (6) _____ рука...<...>

3. На прыволлі, (7) _____ сеўшы ў полі, (8) _____

Смутна стане хлопчык граць; (9) _____

Льюцца, (10) _____ таюць зыкі болю, (11) _____

Аж калоцяцца, (12) _____ дрыжаць...<...>

А – адасобленая акалічнасць, выражаная дзеепрыслоўным зваротам;

Б – аднародныя члены сказа;

В – даданая частка складаназалежнага сказа;

Г – часткі складанага бяззлучнікавага сказа.

6 балаў

17. Да прыметніка *чуткі (чуткаю душой)* падбярыце і запішыце два сінонімы.

 _____ 1 бал

18. У сучаснай беларускай літаратурнай мове слова *талака* ўжываецца ў наступных значэннях:

А – калектыўная дапамога пры выкананні сельскагаспадарчых работ;

Б – група людзей (Тлумачальны слоўнік беларускай мовы, т.5, с. 465).

У якім з гэтых значэнняў слова *талака* ўжыта ў тэксце?

Абвядзіце выбраны варыянт.

0,5 бала

Сума балаў за заданні 15.1–18			
-------------------------------	--	--	--

